

Rogate – Modlće so!

**Tuž napominam nětk, zo bychu so stali
předě wšěmi wěcami próstw,
modlitwy, prošnja a džakowanja
za wšitkich ludźi, za kralow
a za wšu wyšnosť, zo bychmy měrne
a čiche žiwjenje wjesć móhli.**

1 Tim 2,1–2

Čłowjeske žiwjenje so tež wosebje w tym pokazuje, kak daloko smy kmani, porjadnje mjez sobu rěčec a so rozmołwjeć. Powědamy cyle jednorje, što smy dožiwili abo štož je nam runje wažne. Wužiwamy pak našu rěč tež za to, zo někoho chwali- my, so druhemu džakujemy, kotryž je nam pomhał. A hdyž sami pomoc trjebamy, prosymy někoho, zo by nas podpěrował. Druhdy pak tež za druhého dobre słowo zapo- ložimy, hdyž tutón runje sam za sebje rěčec njemóže.

Tajke wšelake formy rozmoł- wow pak njecharakterizuja jenož poměr k druhim čłowjekam. Tež naš poměr k Bohu znaje tajke formy. Rozmołwu z Bohom mje- nujemy modlitwu. Hdyž so mo- dlu, wobroču so ze swójskej na- ležnosťu na Boha. Wuprosu sej něšto, džakuju so jemu za něšto, dowěrjam jemu, štož mi runje na wutrobje leži, abo chwalu jeho za wulkotnu stwórbu a za wšu zbožo w swojim žiwjenju.

Modlitwa je zakladne znamjo kóždyje nabožiny, wosebje pak křesćanstwa. Hdžež so rozmoł- wa abo rěč z Bohom dołho pře- torhnje abo so snadź cyle skónči, tam je jara čezko, zo wěra dale wobsteji. Lětsa spočatk meje mamy njedželu, kotraž nas wosebje na tutón wažny wuraz wěry dopomina. Po prastarej tradiciji mjenuje so pjata njedže- la po jutrach łaćonsce Rogate – to je serbsce: Modlće so!

Rozprawa ze Stareho zakonja, z druhe- je knihi Mójzesa, powěda na tutej njedže- li, kak je Bóh israelski lud wulkotnje z nje- wólnstwa w egyptowskim kraju wuwjedł. Běda a potłóčowanje běštej nadobo nimo. Israelića běchu skónčnje swobodni. Ale swoboda njebě tajka, kajkuž běchu sej mnozy předstajili. Swoboda njewozna- mjenješe žiwjenje bjez wobćežnosťow. Wšědny dzeń – nětko jako pućowacy lud w pusćinje – běše twjerdy a sprócnjwy.

Bjez džiwja zo hižo bórže někotři zapo- čachu, so na tute drje swobodne, ale tola chutne žiwjenje hóršić. Z mórkotanja na- stawaše bórže njezatajeny protest. A z pro- testa wuroscě spěšnje zjawna rewolta pře-

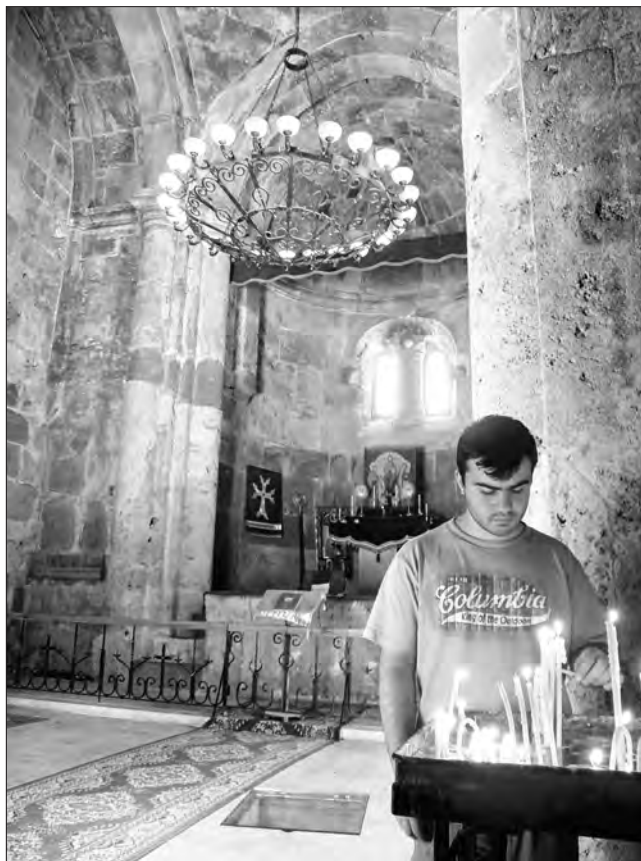
ćiwo Mójzesej, jich profetej a wjednikej. Poprawom pak měrješe so rewolta přeči- wo Bohu samemu. Hněwny chce Bóh tu- tón zasakły lud sebi samemu a z tym wěs- temu zahinjenju přewostajić. Tež Mójzes so jara na Israelitow rozhori. Bě wot nje- džaka swojeho luda přejara zcludany.

Ale Mójzes so přewiny. Stupi so z mo- dlitwu před Boha a prosy wo wodaće za swój lud. Wuprosy sej zaso smilnosť a hna- du wěčneho Boha: „Ach, Knježe, čehodla so rozzlóbi twój hněw nad twójim ludom. Wotwobroč so wot swojeho hrozneho hně- wa, a njech je či žel zlóscě, kotruž chceš swojemu ludej načinić.“ (2. kniha Mójzesa 32,11–12)

To, čehož so poprawom wjace nadžijeć njehodžeše, so sta: Přez modlitwu tuteho muža změni Bóh swoje měnjenje. Znowa slubi Israelitam swoju swěru a přecel- nость.

Widžimy tak w Mójzesu wažny při- kład za to, zo móžemy a dyrbi- my so tež my za druhich k Bohu modlić. Wot Jezusa wěmy, zo na kóncu samo za tych prošese, ko- třiž běchu jeho runje na křiž při- bili.

Z teho časa je za křesćanow samozrozumliwe, zo njeprosymy a njemodlimy so jenož za přiwuz- nych abo přecelow, ale tež za tych, kotřiž su nam cuzy abo nje- přecelisce zmysleni. Wězo njewu- słyši Bóh našu próstwu přeco hnydom tak direktnje, kaž tehdy pola Mójzesa w pusćinje. Ale na- ša modlitwa wuskutkuje wulke žohnowanje za druhich. W ča- sach, hdyž ludžo jara wjele wo druhich a přečiwo druhim rěča, zwučujmy so zaso we wosobin- skej motlitwje! W modlenju nic je- nož za nas a swojich přecelow, ale wosebje tež za tych, kotrychž měnjenje abo jednanje wotpoka- zujemy. **Krystof Rummel**

So modlacy młody muž w klóšterskej cyrkwi w Armeniskej

Foto Krystof Rummel

Kaž mócný štom při wodže

Lube džěci, to pak staj sej Jank a Julija rjane městno k wotpočnjenju wupytaloj. W tajkej humpawje pod štomom tež rady ležu. Štomy su woprawdže rjane městna za hrakanje. Móžeš na nje zalěsć, horjeka budku twarić, dele skočić abo, hdyž sy wučerpany, w jich chłódku wodychnyc. A wězo móžetaj Jank a Julija w lécu wišnje chłóšćić.

Štomy su pak tež jara wužitne rostliny. Njedamy sej jenož jich plody słodzeć, ale wužiwamy tež jich drjewo na najwšelakoriše wašnje. Meble, špundowanje, samo druhdy cyłe domy su z drjewa. Papjera, na kotruž pisamy a molujemy, produkuje so tehorunja z drjewa a za lěhwowy woheń trjebamy suche kije. Nimo drjewa a plodow móže so tež žiwica štoma wužiwać. Z njeje zhotowja so lěpk, barba abo lak.

Rozeznawamy dvě družiny štomow: lisćowce a jehlinowce. Lisćowcy spóznamy na łopjenach. K nim słušeja na přikład sadowcy kaž wišnina abo krušwina. Jehlinowcy nimaja łopjena, ale jehliny. Jědla, kotraž hody wupyšena w bydlskej stwě steji, je jehlinowc. Lisćowcy su wosebje wažne, dokelž produkuje čerstwy powětr. Jich łopjena přijimuju wuhlikowy dioksid z powětra a přetworja jón z pomocu slónca na kislík, kotryž trjebamy za dychanje. Na tute wašnje móže jedyn štom džesać ludźi z čerstwym powětrom zastarać.

Štomy su tež žiwjenski rum za najwšelakoriše zwěrjata. W krónje bydla mjez druhim ptački a wjewjerčki. Na zdónku a w skorje namakaja so wački a bruki a dalše insekty. Mjez korjenjemi maja myše a druhdy samo šwincy abo liški swoju jamu.

Korjenje štomow sahaja hluboko do zemje. Wone maja někak samsnu wulkosć kaž króna štoma. Tak je štom kruće w zemi zakótwny, zo wichor jón nje-móže spowalić. Korjenje wučahnu ze zemje tež wodu a wutki. Z nimi zastaraja cyły štom.

Tež w bibliji je husto řeč wo štomach. Hižo cyle na spočatku w paradizowej zahrodze maja štomy wulki wuznam. Wosrjedz zahrody steji štom spóznaća dobreho a zleho, kotrehož plody je Bóh zakazať jěsć. Hadam a Jěwa so po tym njemějšaj a dyrbejšaj potom zahrodu wopušćić. Znata je tež stawizna wo cłowniku Cacheju, kotryž na štom zalěze, zo by Jezusa widzał. Cachej bě małeje postawy a njemóžeše sam přez ludźi hladać, kotrež běchu so wokoło Je-

zusa zhromadźili. Jezus jeho na štomje wuhlada a džěše pozdžišo ze swojimi wučownikami do jeho doma k jědźi.

W přenim psalmje namakamy rjane přirunanje ze štomom. Tam steji, zo je wěriwy čłowjek „jako štom, sadženy při wódnych rěkach, kotryž swój plód dawa w swojim času, a jeho lišćo njezwjadnje. A wšitko, štož čini, so derje radži.“ Tutón wobraz so mi jara lubi. Čłowjek, kiž do Boha wěri, je kaž mócný štom. Wón je zastarany ze wšěm, štož trje-

ba, dokelž je kaž štom při wodže.

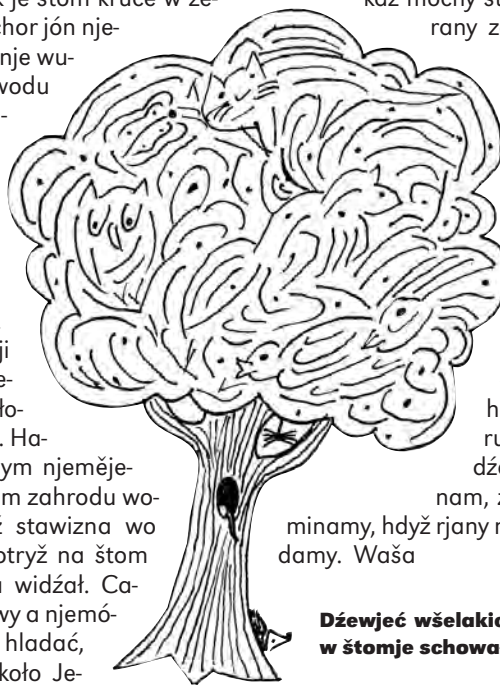
Štom nosy plody. Pola wěriwego čłowjeka su to na přikład dobre skutki za druhich. A wšitko, štož w tutym zmysle čini, so jemu poradži, dokelž Bóh jeho zohnuje. Tute přirunanje je woprawdže jara rjane a přeju nam, zo so na nje dopo-

minamy, hdyž rjany mócný štom wuhladamy. Waša

Katja Meyerowa

Džewjeć wšelakich zwěrjatow je so w štomje schowało. Namakaće je?

Rys.: Katja Meyerowa

Pokiwy

Spěwarki a spěwarjo witani!

Chór Budyšin nahrawa 25. meje w nadawku Serbskeho ewangelskeho towarstwa serbske kěrlušy w Budyskej Tuchorskej cyrkwi. K zesylnjenju chóra a wosadneho zwuka so nazhonicy spěwarjo a nazhonite spěwarki rady witani. Proby zahaja so pónđzělu, 6. meje, we 18.45 hodž. w Serbskim ludowym ansamblu w Budyšinje. Štož ma zajim, njech so z mejlku pola předsydy chóra Benjamin Wirtha přizjewi: post@chorbudysin.de

Mejemjetanje w Bukecach

Po lětdžesatkach přestawki budže sobotu, 11. meje, w Bukecach zaso mejemjetanje. Swjedžen započina so w 15.00 hodž. na wulkim parkowanišću při B 6. W programje wustupi mjez druhim Bukečanska drastowa skupina, wosadni dujerjo zahraja serbske ludowe spěwy. Přizamkne so pisany swójbný program, mjez druhim z poskitkom za džěci, we „Wjesnej hospodze“ při B 6 hač do někak 21.00 hodž. Wo hudžbne wobrubjenje postara so serbska skupina Logarhythmus.

Wutrobnje přeprašujetaj

Bukečanska Bjesada a Kulturu spěchowace towarstwo Bukeye

Z busom na cyrkwinski džen

Njedzělu, 2. junija, swjeći so 78. serbski ewangelski cyrkwinski džen w Gołkojcach w Delnjeje Łužicy. Za zajimcow z Hornjeje Łužicy přihotuje so bus z Budyšina. Bus wotjědže we 8.00 hodž. wot busoweho zastanišća při Marje Marćinej cyrkwi na Tuchorskej. Nawrót do Budyšina budže nawječor někak we 18.00 hodž. Jězba plaći 15 eurow na wosobu, za džěci 10 eurow.

Zajimcy njech so hač do 10. meje pola Měrcina Wirtha w Budyšinje přizjewja: tel 03591 605371 abo mejlka wirth@sorbischer-evangelischer-verein.de.

Serbske ewangelske towarstwo

Paradiz a raj – městno žadosće a styska

Něšto wěrne a mjenje wěrne so do sonow a mysłow zadobywa. Zmysl słowow njehodźi so přeco wopisować abo prosće do rukow wzać. Zapřijeća často slyšiš, ale zapřijeć je přeco njemóžeš. Su swětle, čěmne abo maja scíny a prašaki.

Jedne tajke zapřijeće je paradiz. Wabjace a znate słowo. Po wšěm zdaću daloko do paradiza njeje. Druhdy je hnydom wo koło róžka. Hosćenc lubi rajske dobre jědze. Hrajkanišćo slubi džěcom paradiz trampolinow a čumpjelow. Wobchod poskića paradizowu modu z Parisa. A pućowanski běrow lubi dowolowy hórski a mórski paradiz.

Předstawa wo paradizu njeje w přěnim rjedže bibliska. Słowo ze staroiranšćiny wopisuje wobhrodženy park. W starym orientě su paradizy ze štomami, zahrodami a rěkami často srjedžišćo stroweho wobswěta. Ideja wo rajskim žiwjenskim rumje je zadomjena w nabožinach, mytach a kulturach. W grjekskej mytologiji je to na příklad ekskluziwne městno, do kotrehož mějachu jenož rjekojo a tehdyša prominenca dowolnosć zastupa, wězo hakle po jich smjerći.

Paradiz w serbskej literaturje jewi so často jako městno žadosće a styska, tež jako pomjenowanje a wotkryće domizny. W romanje „Paradiz“ Křescána Krawca je to pjeć domow na kromje hole a žiwjenske srjedžišćo swójby z třomi džěćimi.

W stawiznje Měrcína Nowaka-Nječhorńskeho zakčěwa a rozkčěwa jeho „Paradiz-zahrodka“ w najrjeńšich barbach. Zahrod-

kar bě džě luboznje z kwětkami powědał. Wone džakowachu so jemu „z bujnym rostom a bohatym kćenjom“. Titul „Paradiz-zahrodka“ bě Měrcín Nowak hižo jako džěćo znał. Tak rěkaše modlerska kniha jeho wowki, do serbšćiny přeloženy „Paradies-Gärtlein“ Johanna Arndta, kiž so w pobožnych kruhach rady wužiwaše.

Je to woprawdže „Wulět do paradiza“, hdyž přijědže mały Edmund z Bukaresta poľny wočakowanjow z maćerju do bohateje Němskeje? W powědančku Měrki Mětoweje su dožiwjenja w pozdatnym paradizu z bolosćemi a ranjenjom duše zwjazane.

Delnjoserbski basnik Mato Kosyk je jako „Gólc z Blota“ w „paradizu wšykných swětow“ doma. Z tym měni džěćacy raj, krajinu, rěč, spěwy, basnje, zwuki, ale zdobom městno, hdžežkuli stej, tež w cuzbje. Wo žiwjenju basnika a fararja, kiž bě do dalokeje Ameriki wupućował, je Róža Domašćyna dźiwadłowu hru „W paradizu wšitkich swětow“ spisała, kaž tež baseń „Spytowanje do paradiza“ z podtitulom „cuzbnika smej ty a ja (Mato Kosyk, Chicago 1884)“.

Paradiz w lyrice je raj, kiž so nam wotewri jako metafra za dušiny staw. W basni Jana Lajnerta „Žedženje“ ma duša lećeć „k wyšinje do raja měrnosće“, přetož „jandželow křidła pokoj tam wěja, róže wjeselela wěčničko kčěja“. A po čěžkim dóńće lyriske ja w basni „Nowa nadźija“ zwuraznja: „Pój, luba, a znowa mi ruku daj, da wurośće z młowa zbóžnosće raj!“

W ambiwalentnych začućach pohibuje so rajske wobľuk poema „W nocy“ wot Jurja Chěžki: „Ta jasna, lětnja, ćopta nóc je lubych sonow ćmowy raj ... Ty nóc sy moja wyskna radosć, hdyž plakaš ty a zemju krjepi dešć, dešć sylzow, kotryž stwórbu žadosć, kiž raj tu w zemi pomha plesć.“

Pytaca duša w romanje „Kupa zabytych“ Jakuba Lorenca-Zalěskeho poda so do „kuzla raja zabytych“, do samotnosće, hdžež bě zwonka wšeho časa a wšitkich mjezow přejimana wot „zbóžnych začućow“. Přeješe sebi, „zo bychu tute wokomiki traće kaž wěčnosć a wěčnosć kaž wokomiki“.

Haj, raj je wšudže, nihdže, něhdže a druhdže. Što pak rozeznawa raj wot paradiza? Na přěni pohlad ličba zlóžkow a na druhi snano začuwanje zwukow. Tež mjez konfesijomaj je wěste rozdźelne wužiwanje zwěsćić. W ewangelskich bibliskich tekstach čitamy wo paradizu, w katolskim Swjatym pismje wo raju. Wobě pomjenowani namakamy w přisłowach: Z čěrnjow Bóh nam róže plodźi, swojich k paradizej wodźi. Putnicy smy přez puscínu swěta do slubjenoh raja.

Bibliski raj drje bliski njeje. Po knize Mójzesa nasadźa Bóh zahrodu w Edenje k ranju a staji čłowjeka do njeje, kotrehož bě stworił. Tola čłowjek bě swoju ruku za štomom žiwjenja wupřestrěł, tehodla dyrbješe zahrodu Eden wopušćić. Tuž zwosta čłowjekej jenož zhubjeny paradiz. Žedźba za nim pomha jemu móst mjez njebjeskim rajom a zemskim swětom pónawać.

Měrana Cušćyna

Bukowy lěs w kurjawje
Foto: Jürgen Maćij

„Hauszig běšo ta krona tych fararjow!“

Spominanje na zaslužbneho Gołkojskeho fararja Karla Hausziga

K zaslužbnym serbskim fararjam w Gołkoj-
cach, hdžež so lětsa 2. junija Serbski
ewangelski cyrkwinski dzeń wotměje, slu-
ša Karlo Hauszig. Jako wón před 155 lěta-
mi zemřě, praji wo nim serbski bur z Wo-
seńka: „Hauszig běšo ta krona tych fara-
rjow!“ Po swědčenju rowjenkow bě wón
wučeny muž z ponižnej wutrobu a lubosci-
wej powahu. Mjez ludźimi bě woblubowa-
ny, wosadni sej jeho wazachu a zastojnskim
bratram bě z dobrým přecelom a mudrym
radźicelom. Štó běše tutón farar, kotrehož
sej tehdy česćachu a kotryž je džensa tak
woteznaty, zo njeje ani do serbskeho bio-
grafiskeho słownika zapisany?

Rodzeny Němc

Carl Eduard Hauszig narodži so 1. meje
1821 jako sedme dźěćo němskeho byrga-
rja a časnikarja w Choćebuzu. Po zažnej
smjerci nana w léće 1825 přińdže hólć do
Janšojc, hdžež bě jeho dźěd Michał Sarban
wosadny farar. Tu nawukny mjez wjesnej
dźěćinu serbsce. Hižo 1829 pak zemřě
dźěd a 1831 tež mać. Džesaćlětny wosyro-
čeny hólć wotrosće w přichodnych lětach
pola swojeho wuja, archidiakona Schmidta

Cyrkej a zwonica w Gołkojcach

Foto: Werner Měškank

Marmorowa tafła, po smjerci Karla Hausziga 1870 w Gołkojskej cyrkwi přičinjena, ležeše wjele lět wosrjedź efoja na farskej zahrodźe.

Foto a repro.: Trudla Malinkowa

Farar Karlo Hauszig (1821–1870)

při Serbskej cyrkwi w Choćebuzu. Po wot-
zamknjenju měščanskeho gymnazija poda
so 1839 do Halle na studij teologije. Při-
zamknjachu so někotre měsacy jako do-
mjacy wučer na knježim dworje w Bramje
a lěta wojskeje služby w Žarowje.

Wot 1849 skutkowaše Karlo Hauszig při
Serbskej cyrkwi w Choćebuzu, najprjedy
jako pomocnik tamnišeho diakona Gottlie-
ba Erdmanna Buršarja a potom jako jeho
naslědnik. Z Antoniju Buršarjec, najstaršej
džowku diakona, so Hauszig w decembru
samsneho lěta wozeni. Nalěto 1851 powo-
lachu jeho za fararja do Bórkowow, zwot-
kelž džěše štyri lěta pozdžišo, nazymu
1855, do Gołkojc.

Po dlěšim chorowanju na zymicu žoľča
Karlo Hauszig 25. februara 1870 w staro-
bje 48 lět zemřě, zawostajiwši wudowu
a šěsć njewotrosćenych dźěć. Z wulkej
česću jeho 1. měrcna na nowym Gołkojskim
pohrjebnišću pochowachu. Wjele fararjow,
wučerjow a wosadnych jeho k poslednje-
mu wotpočinkej přewodžeše. Chowanje
wotmě so w němskej rěči, kemše po tym
we wosadneje cyrkwi pak w serbskej. Swój
posledni wotpočink namaka napřećo swo-
jemu zastojnskemu předchadnikej, fara-
rjej Frycej młódšemu. Nažel row fararja
Hausziga džensa wjac zdžeržany njeje.

Serbske skutkowanje

Karlo Hauszig bě serbsku rěč wuběrnje na-
wuknył. Po swědčenju rowjenkow wobkne-
žeše ju w słowje a pismje lěpje hač
někotryžkuli wučeny, kiž bě rodzeny Serb.
Jako farar služeše z jenakej swěru Serbam
a Němcam w jich maćernej rěči. Přez mje-
zy swojeje wosady skutkowaše zaslužbne
tež w serbskim wobłuku.

Hižo jako młody farar w Bórkowach
spěchowawaše serbske naležnosće. We 1850
założenym Serbskim towaristwje Dołojc-
neje Łužyce bě sobustaw wuběrka, kotre-
muž přislušachu nimo njeho fararjo Albin
z Gorjonowa, Fryco ze Skjarbošca a Pank
z Lutola kaž tež wučer Schuster z Klinki.
We wobłuku towarstwa podpěraše Karlo
Hauszig sobu wudawanje delnjoserbskeje
nowiny. Jako redaktor Kito Pank nazymu
1852 „te cesne sobuzětašerje a pomocniki
togo Casnika“ wozjewi, pola kotrychž mó-
žeja sej zajimcy nowinu skazać, stušeše
k nim farar Hauszig w Bórkowach. Lěta do-
łho podpěraše serbsku nowinu z přinoška-
mi, wosebje z aktualnymi powěšćemi, ale
tež ze seriju „Stare Casniki“, w kotrejž wot
februara do nowembra 1858 zajimawo-
sće z Gołkojskeje chroniki wozjewi. Zdo-
bom druhich fararjow napominaše, runja
njemu serbskim čitarjam ze stawiznow
swojich wosadow rozprawjeć.

Staral je so Karlo Hauszig tež wo serbske
šulstwo w Delnej Łužicy. Hromadže
z fararjom Pawołom Frycom Bronišom
z Lutola a wučerjom Frycom Bojtom ze Žy-
lowa přislušeše wot lěta 1865 komisiji pru-
skeho knježerstwa za wudawanje serbskich
wučbnicow, kotruž wyši farar Kito
Mudra w Picnju nawjedowaše. 1869 po-
staji knježerstwo Karla Hausziga jako šul-
skeho inspektora za wsy Choćebuskeho
wokrjesa. W tutym zastojnstwje džywaše
na to, zo so serbske dźěć w maćeršćinje
wuwučowachu. Nažel wšak móžeše je je-
nož lěto wukonjeć.

Wulke zaslužby ma farar Hauszig wo
wudaće delnjoserbskeje biblije w léće
1868. W nadawku Pruskeho hłowneho
bibliskeho towarstwa bě so w sprócniwym
džěle wo přehladanje a sporjedjenje před-
ležaceho teksta postarał. We wšelakich
žórlach so praji, zo su jemu při tym druzy
fararjo – Kito Albin z Gorjenowa, Pawoł
Fryco Broniš z Lutola a Jan Bjedrich Tešnar
z Niedy – pomhali. Druhđe so zaso pisa,
zo je přehladanje tekstow sam wobstarał.
Dla jeho wobšěrneho džěła při tutym wu-
daću lěta 1868 rěči so druhdy tež wo
„Hauszigowej bibliji“. Zawěsće je tež před-
słowo biblije z jeho pjera, štož pak njemó-
žemy z wěstosću prajić, dokelž njeje so
ničtó podpisał. Hauszigowe džěto skutku-
je hač do džensnišeho. W léće 2018 wuda
so digitalna a 2020 čišćana wersija del-
njoserbskeje biblije, kotruž bě wón před
podřa lětsotkom na Gołkojskej farje za
čišć přihotował.

Do zběrki předowanjow „Ten Kněz jo
mój pastyr“, kotruž farar Tešnar 1869
zestaji, přiwza wot Hausziga jutrowne pře-
dowanje. Wone wuńdže 1879 znowa jako
separatny čišć. →

⇒ Swojeho skutkowanja za Delnich Serbow dla bě rodzeny Němc Karlo Haußig tež w Hornjej Łužicy „jako dobry a sprawny serbski duchowny znaty“ (Łužičan 1869, str. 94). „Tež běše wón swěrný sobustaw Maćicy Serbskeje w Budyšinje“ (Łužičan 1870, str. 46). Załoženja delnjolužiskeje Maćicy w léće 1880 wšak so wón hižo njedočaka.

Posmjertne česćenja

Po smjerći swojeho woblubowaneho fararja da Gołkojska wosada za njeho zhotowić pomjatnu taflu, za což nahladnu sumu 16 tolerjow wuda. W złotym pismje blyšćeše so na běžym marmoru napis: „Ihrem / früh vollendetem / treuen Seelsorger / Herrn / CARL HAUSSIG / Pastor hierselbst / vom 28. October 1855, / bis 25. Februar 1870, / gewidmet / von der Kirchengemeinde / Daniel 12,3.“ Naspomnjene bibliske hrono je na zemrěteho počahowane a rěka: „Ći pak, kiž wučili su, budža so swěćić jako njebjeska jasnosť, a ċi, kiž wjele k prawdości pokazali su, jako hwězdy stajnje a wěčnje.“

Taflu připrawichu w meji 1870 w Gołkojskej cyrkwi na scěnje při schodach na klětku. Tam bě za wosadnych derje widžeć a zdobom naslědnikam fararja Haußiga pominanje, předować a skutkować w jeho duchu. Při wobnowjenju cyrkwy w 1970/80tych lětach taflu wotewzachu a ju wonka na zahrodze za sewjernymi swislemi fary postajichu. Zložena na pěškowcowy spódk stejese tam pod štomami wosrjedź efoja na zemi. Na tajke wašnje wjele lět wjedru wustajena, škodowaše marmor a pominy so pozloženje z napisma. Džakowano iniciatiwje fararja Klause Natha so tafla w léće 2020 wobnowi a so zaso na čestne městno w cyrkwi wróci.

Nimo tafle dósta wosadna cyrkej k wo-

pomnjeću Karla Haußiga 1870 hišće dalši dar. Gołkojske šulske džěci skladowachu pjenjezy a kupiču za pječ tolerjow w Berlinje nowu winowu kanu za Bože wotkazanje, do kotrejež bě zagrawěrowane němske wěnowanje: „K česćecem dopomnješu na togo na 25. febr. 1870 zamrětego fararja kněza Karl Haußiga, podarjone wot teje Gołkojskeje šulskeje młožiny.“ Po přikładze šulskich džěci chcychu tež hišće Gołkojske młode holcy pjenjezy skladować za podob-

nu winowu kanu. Hač je so to stało, njeje znate. Džensa w Gołkojskach žana „Haußigowa kana“ wjac zdžeržana njeje.

Njewšědne česćenje fararja Haußiga hódnoćeše Casnik w swojim wudaću ze 26. meje 1870 ze słowami: „To je welgin rědnje a chwalobnje, až Gołkojska wosada swojemu zamrětemu duchowenmu taku cesć a lubosć hopokazo, take so w našim krejsu hyšći stało njejo.“

Trudla Malinkowa

78. serbski ewangelski cyrkwinski džeń 2. junija w Gołkojskach

„Ja wostanu w domje Knjeza wěčnje.“ (Ps 23,6)

- 10.00 hodź. swjedźenske kemše (fararjej Tobias Pawoł Jachmann a dr. Stefan Reichelt) z Božim wotkazanjom a džěćacy mi kemšemi
- 12.00 hodź. wobjed
- 13.00 hodź. wosadny swjedźeń:
Kósobuski chór a chór Delnjoserbskeho gymnazija
wulět z kremserom do Cazowa
wosadne spěwanje a kofejpiće
sceniska hra a přednošk: Gołkojskaj fararjej Fryco a Tešnař džěćacy program
- 15.30 hodź. žohnowanje (farar Klaus Natho)

Rozhłosowej scělakaj MDR a RBB njedźelniše kemše live wusylatej.

Mamy začuća respektować

W našim susodstwie rěkataj mužej wotnětka Anna a Armina. Mi lochko njepadnje, jeju tak mjenować, wšako jedneho hižo jako małego hólca derje znajach a so z nim husćišo do rěchow dach. Bohužel so nětko lědma hišće strowimoj. Njebydli wjace pola staršeju, kiž staj jeho adoptowałoj. Přińdže pak husto k wowce a džědej. Je sej dať dothe włosy narosć a wobléka so kaž młoda žona. Hižo jako mały pjerach hrajkaje sej radšo z holcami a pozdžišo rejwaše w jich skupinje wuběrnje před publikomom.

Druha młoda žona je mjeztym dostudowała a přińdže tam a sem k znawowženemu nanaj. Dlěši čas njemějach k njej kontakt, jenož z nanom a jeho žonu.

Wobaj čujetaj so jako žonje, a to ze wšitkimi konsekwencami. Chcetaj so po móžnosći operować a z nowym mjenom

zapisać dać. Lochki rozsud to njeje. Myslu sej, zo wšelke ćeže na njeju přińdu.

W bibliji so praji, zo je Bóh jenož muža a žonu stworił. Za někotrych je z tym jasne, kak maja wo tematicke rěčeć. Ja w Jezusowych słowach pytam, kak by wón ke mni wo žonomaj rěčať. Tuta problematika za njeho njesteješe, ale zawěsće by do jeju doma zastupiť, z nimaj jěđť a přecelnje rěčať.

To bych tež chcył. Nimam sudzić ani zasudzić. Přiznaju, zo je mi situacija cuza a tež styskna. Je mi hišće dosć wědomo, kak to bě, jako w našim džělu města před 20 lětami w dwěmaj domomaj woženjeni mužoj hromadže začahnychu. Bě to tež za mnje dospołnje nowa situacija. Mam dobry kontakt z woběmaj poromaj. Čiste je wočoło a w jeju domomaj. Lubje mje hospoduja. Maja džěło a je swěru wukonjeja.

Hdy nož by to tak we wšitkich domach było!

Kajki budže žiwjenski puć młodeju žonow? Starosću so, dokelž znaju nadosć ludzi, kiž „lěpje wědža“, što je prawe a přistojne a po Božej woli. Ja sam sym za wotmołwu pytać. Chcu tolerantny być, a tola storču na swoje mjezy, dokelž mysłu na jeju přichod pod konserwatiwnymi začućemi a mjenjenjemi. Njemóžu so do čłowjeka zamyslić, kiž so w hinašim splahu doma čuje. Jeho začuća njemóžu scěhować. Maja škoda!

Je pak derje a nuznje, zo sej mysle wo tematicke činimy. Móhło to tež naše džěćo być, kiž so nam wuznaje, zo hinak začuwa a lubuje, hač sej to myslimy a přejemy. Derje, hdyž so woměrje z tematiku zaběramy, prjedy hač rěčimy a jednamy.

Pawoł Wirth

Posledni serbscy fararjo w serbskich wosadach sakskeje krajneje cyrkwyje (20)

Pawoł Wirth w Klukšu (hač do 1976)

Pawoł Wirth (Paul Wirth) narodži so 4. měrca 1940 jako přenje dźěčo fararja Gerharda Wirtha a jeho mandželskeje Hilžbjety rodž. Křižanec w Budyšinje. Nan bě farar w Budyšinku, ale z wudyrjenjom Druheje swětoweje wójny běchu jeho do wojakow sčahnyli. 1940/41 slušeše k tym štyrjom serbskim ewangelskim fararjam, kiž buchu z Łužicy do němskich kónčin wupokazani. W jeho padže wšak so to jenož na papjerje sta.

Přenje šesć lěta přežiwi syn Pawoł z młódsim bratrom Arnoštom w staršiskim domje maćerje, na Křižanec kuble w Budyšinje-Třělanach. Po nawróće nana z wójnskeje jatby přesydli so swójba do Njeswačidła, hdžež bě nan wot lěta 1947 farar a wot lěta 1958 zdomom serbski superintendent. Syn wopyta wjesnu šulu a potom wot 1954 do 1958 Serbsku wyšu šulu w Budyšinje.

Jako jenički z Wirthech dźěći stupi wón do nanowych stopow a poda so na duchownstwo. Teologiju studowaše wot 1958 do 1963 na uniwersiće w Lipsku. W tutym času bydleše w tamnišim serbskim studentskim internacie.

Swoje zastojnstwo nastupi w Klukšu jako naslědnik fararja Awgusta Meltki, kotrež běchu 1965 do Lipšćanskich stron přesadźili. 27. februara 1966 bu wot swogeho nana Gerharda Wirtha na fararja ordiněrowany a w Klukšu zapokazany. Při ordinaciji asistowaštaj serbskej fararjej Arnošt Hornčer z Hućiny a Pawoł Albert z Budyšina.

Zapokazanju sčěhowaše zmandželenje z dr. Frauke Wustmann. Z mandželstwa

Farar Pawoł Wirth w připołdnišej přestawce na Serbskim ewangelskim cyrkwiniskim dnju spočatk 1970tych lět Foće: archiv PB, priwatne

wuńdžeštej dźěsći Johannes (* 1969) a Barbara (* 1971). Mandželstwo so pozdžišo rozwjedže.

W Klukšanskej wosadze měješe farar 16 wjeskow z něhdze 2 600 wosadnymi a dwěmaj přědowanskimaj městnomaj (Klukš a Połpica) na starosci. Za čas Pawoła Wirtha wobnowichu so wosadne twarjenja w Klukšu, štož sej pod NDRskimi wobstejnoscemi wjele wutrajnosće žadaše. Kapału na pohrjebnišću w Połpicy wutwari tamniša gmejna, wosada pak smědžeše ju darmotnje wužiwać. Do wosadneho dźěla zanjese młody farar načasny duch, nastorči wšelake nowostki a zrozumi młodžinu za nabožinu zajimować.

W lěće 1972 woswjeći Klukšanska wosada swój 750lětny jubilej. K temu zestaji Pawoł Wirth chroniku „750 Jahre Kirchengemeinde Klix“. Čisć so wot stata njedowoli, tak zo dyrbyeše so wšitko sprócniwje hektografować a do brošury wjazać. Zdomom zarjadowaše so k jubilej w něhdzyj knjejskej loži w cyrkwi mały muzej, kiž dźensa hišće wobsteji. Mjez tam chowanymi žadnostkami stej tež chłěbowy kamor z lěta 1872 a narowny křiž z lěta 1906 – wobaj ze serbskim napisom.

Prawidłownje swjećeše Pawoł Wirth serbske kemše w Klukšu a Połpicy. Wo tehdyšich serbskich podeńdženjach we wosadnym žiwjenju swědči tójšto jeho rozprawow a přinoškow we wotpowědnych lětnikach Pomhaj Bóh. 1971 přeprozy Serbski ewangelski cyrkwiniski dzeń do Klukša, na kotrymž so na 600 Serbow wobdźěli.

Wo narodnej situaciji we wosadze rozprawješe Pawoł Wirth 1972 w jubilejnej chronice: „Wenigstens 50 % der Gemeindeglieder sind der sorbischen Sprache teilweise mächtig. Das nationale Rückgrat wurde nach dem 1. Weltkrieg systematisch teils sogar von Sorben (Lehrer Hantusch in Klix) zerbrochen. Ich spreche mit vielen Gemeindegliedern sorbisch – und könnte noch mit mehr Gemeindegliedern sorbisch reden –, aber sie kommen lieber zum deutschen Gottesdienst – andere gar nicht, denn wo das nationale Bewußtsein zerschlagen ist, da ist oftmals auch der Glaube zerbrochen worden. Der sorbische Gottesdienst, jetzt nur noch einmal im Monat, wird nahezu nur von Gemeindegliedern aus den Nachbarorten besucht (ca. 10–15). In den Ortschaften Kauppa- Jetscheba und Halbendorf-Geißlitz werden heute noch über 10 Exemplare der sorbischen Monatszeitschrift Pomhaj Bóh gelesen.“

Priwatnych přičin dla dyrbyeše Pawoł Wirth 1. meje 1976 swoju službu w Klukšu zakónčić. Sčěhowaše přesydjenje z wjesneje fary we Łužicy do platoweho nowo-

Wuměnikar Pawoł Wirth w Zweibrückenje

twaru w Halle-Neustadt. Wšitke prócowanja wo legalne přesydjenje z NDR do Zapadneje Němskeje wostachu podarmo. 1977 spyta přez Čěsku do zapada čeknyć, štož pak zwrěšći. Sčěhowaše jatba w Halle a w Choćebuzu, doniž Zapadna Němska jeho 1978 njewukupi. Přewjezenje do Gießena bě za njeho jězba do swobody.

Do farskeje služby so Pawoł Wirth hižo njewróći, dokelž jeho zapadne cyrkwyje na zakładze dojednanja z wuchodnymi njepristajichu. Lěta dźělaše jako kublar ze zbrašenymi we wšelkich „Młodžinskich wsach“ (Christliche Jugenddörfer, CJD). Wot 1982 do 2005 skutkowaše jako farar na powołanskich šulach w Homburgu a St. Ingbert. Zdomom zastupowaše hač do lěta 2015 w dekanatomaj Homburg a Zweibrücken na Božich službach a wobstaraše kazualije. Z druhej mandželskej Moniku rodž. Guthec z Klukša, z kotrež so 1986 woženi, a zchromadnej dźowku Friederike (* 1976) namaka sej w měsće Zweibrücken (Porjnsko-Pfalca) nowu domiznu. Tu přežiwjetaj mandželskaj nětka w nowonatwarjenym swójskim domčku swój wuměnk.

Při wšej zdalenosci je Pawoł Wirth hišće dźensa w Serbach prezentny. Słucharjo Serbskeho rozhlósa znaja jeho z nabožnych wusyłanjow a čitarjo Pomhaj Bóh z tójšto přinoškow, kotrež je w minjenych lětach w časopisu ewangelskich Serbow wozjewił.

Po wotchadze Pawoła Wirtha serbske kemše najprjedy w Klukšanskej cyrkwi zańdžechu. Něšto lět pozdžišo zastajichu so wone „přeskromneho wobdželenja dla“ tež w Połpicy, hdžež swjećeše Hrodzišćanski farar Jan Malink poslednje serbske kemše 23. meje 1988. (PB 1/1989)

Trudla Malinkowa

„Wizimy se ako żywy źěl serbskeje wósady“

Składnostnje 25lětneho jubileja towarstwa Pónaschemu rozmołwa z předsydu Uwe Gutšmidtom

W meji je tomu 25 lět, zo je so towarstwo Pónaschemu založilo. Što Wam jako předsydu slěbny jubilej towarstwa woznamjenja?

Ako smy Pónaschemu založyli, som z manželskeju tamkor jěł. Pšepšosenje som dostał wót Jura Frahnowa, serbskego prjatkowarja z Picnja. Žycenje, až tam sobu cynim, jo pšišło z wósady Wjerbno. Mója serbska maš póchada z teje wósady a jo měta tam pšijašelow a pšijašelki. Na zachopjeńku smy byli cyste lutherske towarstwo. Smy wězeli, až Domowina to njezwónoži z rewitalizaciju dolnoserbšćiny. Domowina njejo witała a njewita nas. Smy kšěli jano pomagaš, ale samostatne wostaš. Pši nas Budyšin njama wliw, dokulaž młoge w Dolnej Łužicy maju z tym problem.

Towarstwo bě so 21. meje 1999 we wosadnej rumnosći we Wjerbne založilo. Je Pónaschemu cyrkwinske abo nabožne towarstwo?

Se wizimy sami ako żywy źěl serbskeje wósady w diasporje. W bėgu casa jo wjele maminorěcných cłonkow wumrěto. Mamy nowe cłonki, ako powědaju serbski abo su pšijašele dolnoserbšćiny. Pó wustawkach móžo teke ateist abo katolik pši nas cłonk byš, gaž naše demokratiske wustawki pšipoznajo.

Čehodla je so towarstwo založilo? Kajke bėchu jeho zaměry?

Wjeliki wliw jo mója žeńska měta w Pónaschemu. Wóna jo była jedna z přědných Witaj-wótkublařkow 1998 w Žylowje. Ze Serbskim šulskim towaristwom smy mógli gromadu žěłaš. Wót lěta 2000 jo Domowina pšewzela nawjedowanje Rěcneho centruma Witaj (RCW). Tak su nastali wótšě nutšidolnoserbške konflikty. Mója žeńska

Uwe Gutšmidt a farar Dieter Schütt 2009 před Bórkowskej cyrkwju Foto: archiw PB

Předsyda Pónaschemu Uwe Gutšmidt

Foto: priwatne

jo dostała problemy na žěle. Su jej wumjadowali dla jeje serbskeje ludoweje rěcy. Wóna jo změnila žěto a jo žětała za Nimca. Až dajo Witaj-projekt w Hochozy, we Wětošowje a w Strjažowje, jo zaslužba Pónaschemu. Som wót lěta 2006 do 2019 ako Witaj-ceptař žětał. Som teke dožywił twarde konflikty dla dolnoserbšćiny a to zwětšego ze Serbami Domowiny a nic z Nimcami. My wužywjomy w Bramborskej našu serbskosć.

Kelko sobustawow měješe towarstwo při založenju a kelko je jich džensa?

W pšedsedarstwjě smy wobzamknuli, až njedajomy naše licby wen. Smy stabilne. Młoge žurnalisty nas pširownuju z wětšěju kupku Domowiny. Ale kótara Domowinska kupka jo pšě dolnoserbšćiny žiwadłowych grašow wuwijała abo šesć žišecy kniglow wudała (styri teke dolnoserbški)? Na kulturnem póli smy mimo konkurence. To płaši za cełu Łužycu.

Pónaschemu je so w Delnej Łužicy za Delnich Serbow založilo. Maće tež sobustawow w Hornjej Łužicy?

Mamy cłonki we wšakich zwězkowych krajach. Někotare wuměju teke górnoserbski a dolnoserbški. Mója žeńska jo měta górnoserbski slězynu. My powědamy dolnoserbški abo nimski. Teke ja wumějom górnoserbski. Njamógu górnoserbski pisaš, cytam ale górnoserbske knigly a casopise.

Pónaschemu měješe tež přečelow w Pólskej. Što tute mjezynarodne zwiski za towarstwo woznamjenjachu?

Mamy hyšći pólske cłonki. Pólaki su nam bliske. Smy měli někotare lěta dolnoserbšku wuchbu na pólskej šuli. Ale Pónaschemu njebužo tak spěchowane ako Domowinske towaristwa. Bóžko njejsmy měli

móc, to dalej wjasć. Za dolnoserbšćinu by mógli pólskich fachnikow derje trjebaš.

Što bě najwjetši wuspěch towarstwa?

Mamy wjelike wuspěchy ako towaristwo. We wokognušu jo to šěžko ze serbskimi institucijami gromadu žětaš. Wót 2023 mamy demokratiske projekty pšěšiwu rasizmoju. Smy dostali nimsku pódpěru. To su wjelgin wuspěšne žišece knigly. Lětosu bužomy dolnoserbškim wuknikam nabožniny na Dolnoserbškem gymnaziumje sto dolnoserbšćiny žišecy kniglow dariš. By ako pšedsedař teke zwólniwy był, wuknikam górnoserbskeje nabožniny dolnoserbške a nimske knigly dariš. Mamy nowe plany. Pišomy nabožne knigly (e-knigly a mały papjerjany nakład za EKD).

Što bě najwjetši njewuspěch towarstwa?

To su wšake. Domowina jo wjele lět zadarała, až Pónaschemu pósćelo luži do Serbskeje rady. Ten wjeliki njewuspěch, až zgubijomy něnto serbske wjaski, jo wuraz wopacneje serbskeje politiky. Žaľujomy sobu. 2023 smy kšěli górnoserbske knigly pšěšiwu rasizmoju wudaš. Serbska založba to njejo kšěta pódpěraš. Tak jo młoga dobra serbska aktiwita za starego Fryca! 2019 som kšěł A-rědownju na wušej šuli „Mina Witkojc“ w Bórkowach zarědowaš. Šulska wjednica, Serbowka a cłonk Domowiny, to njejo kšěta. Město togo smy w lěše 2023 dostali naci-skandal na tej šuli. Wó tom skandalu som pisał baseń.

Hajiće zwiski tež k tamnym serbskim towarstwam?

Som cłonk dolnoserbškego cerkwinego towaristwa. Wót 2007 do 2015 som był teke ten pšedsedař Spěchowanskego towaristwa za serbsku rěc w cerkwi. By teke w drugih towaristwach sobu cynił abo z nimi gromadu žětał, gaby Serbski sejm pódpěrowali. By mógal se pšedstajiš teke do górnoserbskich towaristwow zastupiš.

W minjených lětach je Serbski sejm nutřkoserbsku opoziciju přewzał. Džěta Pónaschemu hromadže ze Serbskim sejmom?

Pónaschemu jo žěl Serbskego sejma. Pó mentališe smy hynac ako Górnoserby. Naše cłonki su pšiklad za wjeliku Domowinu, dokulaž my móžomy teke z drugimi Serbami gromadu žětaš. To njekšě wěste elitarne serbske krejze. Trjebamy kublańsku awtonomiju Serbow w Sakskej a Bramborskej abo serbska rěc zgijnjo, což njejo Bóža wóla. Wón ma nas lubo a jo dariš nam dvě rěcy, aby jogo wuchwalili.

Džakujy so za rozmołwu.

Prašata so Trudla Malinkowa

Powěšće

Großröhrsdorf. W procesu wupalenja tu-dyšeje cyrkwy dla je Budyske krajne sudnistwo 27. februara 41lětneho wobskorženého Maika H. k džewjeć lětam jastwa čezkeho zapalerstwa dla zasudziło. Měšćanska cyrkej bě so při wohenju loni w awgusće dospołnje zničila. Nasta wěcna škoda 35 milionow eurow. Skućićel bě njeskutk najprjedy pola policije a před sudnicu přiznał, při zahajenju procesa pak swoje wuznaće cofnył. Přečiwo wusudej je Maik H. při zwjazkowym sudnistwje rewiziju zapožožil.

Rakecy. Spirituelna zwukowa a swětłowa instalacija „Geliebt“, kotraž měješe 3. februara w Rakečanskej cyrkwi swoju prapremjeru, su wulkeho zajima a bohateho wopyta dla přez jutry hač do 14. apryla podlěšili. Stworil je wuměske dožiwjenje zaso komponist a chórowy nawoda Norbert Binder z podpěru Pawołskeho chóra. Běše to třeca instalacija tajkeho razu w minjenych lětach w Rakečanskej cyrkwi.

Budyšin. Mjez Budyskimi křižerjemi běštaj lětsa jutry zaso ewangelskej Serbaj Stefan Cuška ze Slepoho a Robert Maćij z Hrubjelčic. Stefan Cuška jěchaše dwanaty raz sobu a Robert Maćij sedmy raz.

Hainewalde. Na přeprošenje Serbskeho ewangelskeho towarstwa přežiwichu wot 5. do 7. apryla młode swójby zhromadne kónc tydženja w Hainewalde w Žitawskich horinach. Rozprawu wo tym wozjewimy w přichodnym čisle.

Wulke Ždzary. Při kěrchowje we Wulkich Ždzarach chcedža pomnik za w Prěnjeje swětowej wójnje padnjenych wosadnych wobnowić. Wopomnišćo z wysokim srjedźnym stólpom a wobdawacej murju pochadža z lěta 1925. Originalnje bě dwurěčne,

serbski napis „Našim padnjenym“ pak je so z njeho hižo před wjele lětami zhubil. Twarski staw je hubjeny a wobnowjenje tuž nuznje trěbne. Džěła maja po móžnosći klětu k stolětnemu wobstaću pomnika wotzamknjene być.

Zakładnu šulu w Bošecach su njedawno dospołnje wobnowili a z nowym přitwarom rozšěrili. Nažel su při tym zabyli restawrować taflu ze serbskim napisom nad zachodom stareho šulskeho twarjenja z lěta 1897. Na pěskowcowej tafli steji w šwabachskim pismje a jenož w serbskej rěči bibliske hrono: „Njeh džěćatka ke mni přińdu.“

Foto: Trudla Malinkowa

Zbožopřěća

Dnja 9. meje woswjeći knjez **Jurij Grofa** w Chasowje swoje 60. narodniny a dnja 28. meje knjez **Christian Keßner** w Lohmenje swoje 70. narodniny. Gratulujemy jubilaromaj wutrobnje a přejemy jimaj bohate Bože žohnowanje.

Spominamy

Před 160 lětami, 4. meje 1864, narodži so farar **Jan Gólc** w Rakecach. Jeho nan bě tamniši wosadny farar Julius Herman Gólc (1831–1906). Syn wopyta šulu w ródnej wsy a gymnazij w Budyšinje. W Lipsku studowaše teologiju a bě po tym chwilu z pomocnym duchownym w Bukecach a w Budestecach. Wot 1890 skutkowaše jako farar w Budyšinku a wot 1902 hač do swojeje smjerće jako naslědnik swojeho nana w Rakecach. Jako gymnazijast přistupeše serbskemu gymnazialnemu towarstwu SSB w Budyšinje a jako student bě člon a sub-

senior Serbskeho předarskeho towarstwa w Lipsku kaž tež sobuwudawar student-skeho časopisa Łužiski Serb. Tež kulturno-stawizniske a literarne přinoški tehdy pisaše. 1900 wuda spis „Slubjeny kraj“. Wot 1891 bě soburedaktor a wot 1895 hač do swojeje smjerće redaktor časopisa Pomhaj Bóh, při čimž wšak jemu po času wučer Korla Awgust Fiedler w Budyšinje hłowne džěło wotewza. Jan Gólc bě sobustaw Maćicy Serbskeje a wot 1903 předsyda Serbskeho lutherskeho knihowneho towarstwa. Wón zemřě 1916 w Rakecach. Posledni wotpočink jeho swójby namaka so na tamnišim kěrchowje při muri mjez cyrkwy a faru. T.M.

Přeprašujemy

05.05. Rogate

- 10.15 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michalskej cyrkwi (sup. n. w. Malink)
- 12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. Rummel)

08.05. srjeda

- 19.00 Bjesada na kantoraće w Hodźiju (sup. Rummel)

09.05. Bože spěče

- 10.00 dwurěčne kemše w Malešecach (sup. n. w. Malink, farar Ramsch)

11.05. sobota

- 15.00 mejemjetanje w Bukecach

19.05. 1. dzeń swjatkow

- 09.30 dwurěčne kemše w Hodźiju (sup. Rummel)
- 12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (fararka Malinkowa)
- 19.00 Noc wótworjonych cerkwjow w Chóšebuzu

20.05. 2. dzeń swjatkow

- 14.00 serbska swětkowna namša w Turjeju (lektor Leipner)

23.05. štwórtk

- 14.00 serbske popoždny na Slepjanskej farje (fararka Malinkowa)

27.05. pónđzela

- 16.30 zmkanje KSN a póseženje pśedsedařstwa STSRC w Serbskim wósadnym zmkanišću w Chmjelowej

01.06 sobota

- 17.00 wježenje pó wustajeńce „30 lět Spěchowańske towaristwo za serbsku rěc w cerkwi z. t.“ w Serbskim domje w Chóšebuzu z rozgronom w klubowni

02.06. 1. njedžela po Swjatej Trojicy

- 10.00 swjedźenske kemše z Božim wotkazanjom w Gołkojcach, po tym program Serbskeho ewangelskeho cyrkwinskeho dnja

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Farski puć/Pfarrweg 6, 02633 Hodźij/Göda; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Priwatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen

Zamohwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591 600711, e-mail: PomhajBöh@gmx.de)

Čiść: Lessingowa čišćernja, Kamjenc
Vertriebskennzeichen: 2 B 13145 E

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625

Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiražki z dawkowych srědkow na zakładze hospodarskich planow, wobzamknjenych wot Němskeho zwjazkoweho sejma, Krajneho sejma Braniborskeje a Sakskeho krajneho sejma.

Lětny abonement plaćí 15 eurow.